

Suriyeli Göçmenlerin Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği¹

Hıdır APAK²

Öz: Bu çalışmada kuramsal anlamda göçmenlerin gelecek beklentileri ile 2011 yılından itibaren gerçekleşen Suriyeli göçü arasında bağlantı kurulmaya çalışılmıştır. Bu ilişkiden hareketle Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri, sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri anlaşılmalı ve analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışma, nicel araştırma yöntemi kullanılarak Mardin ilinde yapılan uygulamalı bir alan araştırmasıdır. Alan araştırması Ağustos 2013 - Ocak 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Anket uygulamasında 132 kişilik bir örneklem grubuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan Suriyeli göçmenlerin beklentilerinin tam olarak karşılanmadığı ve hala beklenti içinde oldukları, Suriye'deki savaşın geleceğine dair belirsizliğin korunduğu ve birçok göçmen için kendi öz vatanlarının vazgeçilmez olduğu söylenebilir. Ayrıca Suriyeli göçmenlerin geleceğe umutla bakma ve gelecekte iyi fırsatlar yakalayacakları sonuçlarına bakılarak gelecek beklentilerinin yüksek ve olumlu olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Suriyeli göçü, Göçmen, Gelecek beklentisi, Mardin

- 1 Bu çalışma Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalında, 2014 yılında tamamlanmış "Suriyeli Göçmenlerin Uyumu ve Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği" başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır.
- 2 Öğr. Görv. Bingöl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi. hidirapak@hotmail.com

Giriş

Göç olgusu, yaşadığımız dönem içinde üzerinde en fazla durulması gereken toplumsal olgulardan bir tanesidir. Özellikle uluslararası göçler, kazanmış olduğu yeni boyut sayesinde sıkça tartışılan konulardan birisi olmuştur. Uluslararası göç tüm dünyada, özellikle de Türkiye ve komşu ülkelerde bütün hatlarıyla önemli bir mesele haline gelmiştir. Sınırları aşıp gelen kimseler beraberlerinde getirdikleri farklı kültürel, sosyal ve politik deneyimleri ile ev sahibi ülkelerin gündeminde tüm bunların tartışıldığı yeni alanlar açmaktadırlar.

Suriye’de, 2011’in Mart ayında ortaya çıkan olaylar ve iç karışıklıklar nedeniyle binlerce kişi evini terk etmek zorunda bırakılmıştır. Bugün dört milyona yakın Suriyeli ülkesini terk ederek – ki bu sayı zaman geçtikçe artmaktadır- Irak, Lübnan, Ürdün, Mısır ve Türkiye gibi komşu ülkelere sığınmışlardır. Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin bir kısmı sınır hatlarında oluşturulan kamplar ve konteyner kentlerde kalırken büyük bir kısmı ise kamp dışında başta Gaziantep, Hatay, Şanlıurfa, Mardin olmak üzere pek çok ile ve ülke geneline dağılmış vaziyettedir. Suriyeli göçmenlere devlet tarafından misafirlik statüsü verilmiştir. Hem verilen statü hem de savaşın akibetinin ne olacağı Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentisini etkilemektedir.

1. Göçmenlerin Gelecek Beklentisi

Beklenti, “gerçekleşmesi beklenen şey” ya da “Bireyin belli şart ve durumların alacağı biçimler veya kendisinden beklenenler konusundaki öngörüsü” (TDK, 2013) olarak tanımlanırken, psikolojik açıdan “ileriye bakma, beklentiye geçmişe ve mevcut deneyimlere dayandırma” (Budak, 2009, 114) olarak en genel anlamıyla açıklanmıştır. Gelecek beklentisi ise, bireylerin gelecekle bağlantılı ilgi, görüş ve kaygılarını barındıran bilişsel haritalardır (Şimşek, 2012). Gelecek, daha gerçekleşmemiş, ama bireylerin arzuları doğrultusunda yaşamayı istediği, hayatın insanları hep ileriye yönelten bir bölümüdür. Bu bağlamda gelecek beklentisi bireylerin, gelecekte nasıl, nerede, kimlerle vb. olmak istemelerine bağlı

olarak, bireysel ve toplumsal yaşamdan istedikleridir (İkizoğlu, Önal-Dölek & Gökçearslan-Çifci, 2007).

Göç; zor bir deneyim olmasına rağmen, aynı zamanda birçok kişi ve grup için daha iyi bir gelecek, umut ve güvenlik anlamına da gelebilir. (Sonn, 2002). Göç eden bireyler göç ettikleri ülkeden can tehlikesi, daha iyi ekonomik fırsatlar yakalama vb. nedenlerle çıkmışlarsa, geldikleri ülkede geleceğe daha umutla bakabilmektedirler. Aynı şekilde bireylerin uyumu da daha kolay bir şekilde gerçekleşir. Göçmenler göç ettikten sonra belirsizlikler de yaşayabilirler. Belirsizlik; “kurulu toplumsal dengenin bozulduğu dönemlerde, bireylerin, yaşamın türlü alanlarına ilişkin tutumlarında birbirinden ayrı, birbirine karşıt değerler arasında bocalamaları durumu”na yol açmaktadır (Ozankaya, 1995, 18). Göçle başlayan yeni hayatla beraber göç eden kişiler belirsizlik yaşamaktadır. Yeni ortam, yeni kültür ve yeni bireylerle karşılaşan göçmenler bocalarlar ve gelecekleri hakkında belirsizlik yaşarlar.

Gelecek beklentisi kişinin yaşadığı ortam, karşılaştıkları güçlüklerle de alakalıdır. Savaşın içinden gelen ve savaşın yaşamları üzerindeki olumsuz etkilerini hisseden bireyler, geleceğe yönelik umutsuz ve olumsuz beklentiler geliştirebilir ya da gelecek planları yapmakta zorluk çekebilirler. Göç bazen hayatı olumlu yönde değiştiren bir hareket bazen de daha kötü bir sonun başlangıcı olabilir. Ancak, bütün göçmenlere ilham veren ortak hayal daha iyi bir gelecek beklentisidir (Deniz, 2009, 5).

Gelecek beklentisi, göçmenlerin göç ettikleri ülkedeki hukuki durumlarına göre de farklılık arz etmektedir. Mülteciler sığınmacılara göre daha fazla haklara ve güvenceye sahip oldukları için daha olumlu bir gelecek beklentisine sahip olabilmektedirler. Sığınmacılar ise geri gönderilme riski ve sürgün hayatı yaşama gibi nedenlerle olumsuz gelecek beklentisine sahip olabilmektedirler (Berg, Iversen & Vaaler, 2010). Yasal statü, mülteci statüsü ya da ikamet izni almış sığınmacılar, hiçbir statüye sahip olmayanlara göre daha az streslidirler (Akt. Iversen et al. 2010). Bu bağlamda Türkiye’de ‘misafirlik’ statüsü dışında hiçbir statü alamayan Suriyeli göçmenleri düşündüğümüzde sığınmacı ve

mültecilere göre daha olumsuz gelecek beklentisine sahip olabilme ihtimali göz önünde bulundurulabiliriz.

2. Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmada nicel veri toplama yöntemi tercih edilmiştir. Nicel veri toplama aşamasında tarama araştırmasına bağlı olarak anket ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Mardin’de kamp dışında yaşayan Suriyeli göçmenler oluşturmaktadır. 132 kişi örnekleme dâhil edilebilmiş ve göçmenlerin anket uygulamaya ikna edilmesinin oldukça güç olması nedeniyle örnekleme dâhil edilen katılımcılar basit tesadüfi örnekleme tekniği ile seçilmiştir.

Saha araştırması Ağustos 2013 - Ocak 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma esnasında sivil toplum kuruluşları, Suriyeli göçmenlerin çalıştıkları işyerleri ve yoğun olarak oturdukları mahalleler sık sık ziyaret edilerek örneklem grubuna ulaşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca verilerin yorumlanmasında gözlemlerden de yararlanılmıştır.

3. Araştırmanın Bulguları

Bu kısımda göçmenlerin; Türkiye’ye gelmeden önceki beklenti ve beklentilerinin karşılanma durumuna, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma isteklerine, Suriye’deki savaşın sona ermesine yönelik tahmin durumuna, geleceği nasıl gördüğü ve umutla bakama durumuna, gelecekte iyi fırsatlar yakalayacağını düşünme durumuna, şartlar el verirse hangi ülkede yaşama istediği durumuna ve Türkiye’den geleceğe yönelik beklenti durumuna ait bulguların yorumu yer almaktadır.

3.1 Örneklem Grubuna İlişkin Bazı Veriler

Katılımcıların sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine bakıldığında; katılımcıların % 67,4’ünü erkekler, % 32,6’sını kadınlar ve % 68,9’unun evli bireyler oluşturmaktadır. Araştırma grubu, eğitim düzeylerine göre farklılıklar sergilemektedir. Katılımcıların eğitim

düzeyine bakıldığında, 'lise' mezunu göçmenlerin % 27,3 ile ilk sırada yer aldığı fakat her eğitim grubunun birbirine yakın oranlarda dağıldığı görülmektedir. Meslekler içinde ilk sırada 'işçi' (% 28,0) gelmektedir. 'İşçi' kategorisini 'esnaf' (% 18,2) ve 'ev hanımı' (% 18,2) kategorileri izlemektedir. Ayrıca, araştırmamıza katılanların yarısından fazlasının Mardin'de işsiz (% 64,4) ve 500 TL'nin altında ekonomik gelir ile yaşamlarını sürdürdüğü olduğu belirlenmiştir. Araştırma grubunun anadilleri arasında % 50,8 ile Arapça başta gelmektedir. Kürtçe bilenlerin oranı % 44,7'dir. Katılımcıların tamamına yakınının Müslüman ve Sünni olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların göç sürecine ilişkin bilgilerine bakıldığında ise: Suriyeli göçmenlerin çoğu Haseki'den göç etmişlerdir. Suriyeli göçmenlerin Türkiye'yi göç ülkesi olarak seçmesindeki en önemli faktörler; % 60,6 ile Türkiye'yi 'güvenli' bulmaları ve % 53,8 ile yaşadıkları yere coğrafi olarak yakın olmasıdır. Göçe neden olan faktörlerin başında da can güvenliği endişesi (% 84,1) ve ekonomik sıkıntılar (% 65,9) gelmektedir.

3.2 Suriyeli Göçmenlerin Beklenti Durumları ve Yaşamak İstedikleri Ülkeler

Araştırmaya katılanların % 75'i Türkiye'ye gelmeden önceki beklentisini 'eğitim, sağlık gibi temel insani ihtiyaçlarımızın karşılanması' olarak belirtmiştir. Araştırma grubunun % 39,4'ü 'bize iş olanaklarının sunulmasını' bekliyorduk derken % 25'i ise 'Türkiye'nin bizi vatandaşlığa kabul etmesini istiyorduk' diye belirtmiştir. Göç öncesi katılımcıların büyük çoğunluğunun bir beklenti içinde oldukları ve beklentilerinin sadece temel ihtiyaçlar olmadığı iş olanakları ve vatandaşlık gibi çekici beklentiler olduğu söylenebilir. Bu durum araştırma grubunun göçü sadece savaştan kurtuluş ve kaçış olarak değil aynı zamanda daha iyiye ulaşma fırsatı olarak değerlendirdikleri ile açıklanabilir.

Göç sonrası beklentilerinin karşılanma durumuna bakıldığında ise; katılımcıların % 27,3'ü Türkiye'ye göç ettikten sonra beklentilerinin tam olarak karşılandığını, % 49,2'si beklentilerin 'kısmen' karşılandığını ve % 16,7 ise beklentilerinin karşılanmadığını belirtmiştir. Bu bulgu ile

Suriyeli göçmenlerin beklentilerinin tam olarak karşılanmadığı ve hala bir beklenti içinde oldukları söylenebilir. Çalışma hakkı ve temel insani ihtiyaçların daha etkili bir şekilde karşılanmasıyla Suriyeli göçmenlerin beklentilerinin karşılanma oranının artacağı söylenebilir.

Tablo 1: Türkiye'ye Gelmeden Önceki Beklenti Durumu

Türkiye'ye Gelmeden Önceki Beklenti	Sayı	%
Vatandaşlığa kabul etmesi	33	25,0
İş olanaklarının sunulması	52	39,4
Temel insani ihtiyaçlarının karşılanması	99	75,0
Başka ülkeye göç fırsatı	5	3,8
Hiçbir şey	9	6,8

Not: Birden çok seçenkle yanıt verilmiştir.

Katılımcıların dörtte biri (% 25) Türkiye'den geleceğe yönelik hiçbir beklentisinin olmadığını belirtmiştir. Herhangi bir beklentisi bulunmayanlar verilen hizmetlerin yeterli olduğunu düşünmektedirler. % 17,4'ü maddi yardım talep ettiğini, % 12,9'u ise Türkiye'deki statülerinin belirlenmesi ve belirsizliklerinin bir an önce bitirilmesini talep ettiğini belirtmiştir. Türkiye'nin Suriyelilere misafirlik statüsü verilmesi beraberinde belirsizlikler ve haklara ulaşamamayı getirmektedir. Ayrıca; çalışma imkânı (% 11,4), güvenlik (% 6,8), eğitim (% 9,1), iyi bir hayat (% 5,3) ve sağlık (% 0,8) gibi temel insani ihtiyaçları talep eden Suriyeli göçmenler de bulunmaktadır. Bu istekler Türkiye'ye gelmeden önceki beklentiler ile ilişkilidir. Katılımcılar gelmeden önceki beklentilerinin bir kısmını tekrar talep etmektedirler.

Araştırmaya katılanların % 43,9'u çocuklarının Türkiye'de büyümesinden endişe duymamaktadır. Suriyeli göçmenlerin beşte birine yakını (% 18,9) ise çocuklarının Türkiye'de büyümesinden endişe duymaktadır. Endişe duymayanların % 46,6'sı Türkiye'yi refah seviyesi yüksek

bir ülke olarak görmektedirler. Aynı şekilde % 46,6'sı ise Türkiye'yi Suriye'ye göre daha güvenli buldukları için çocuklarının Türkiye'de büyümesinden endişe duymamaktadırlar. Katılımcıların 5'te 1'ine yakını çocuklarının Türkiye'de büyümesinden endişe duymaktadır. Endişe duyanların yarısından fazlası (% 56,0) çocuklarının eğitim hakkından faydalanmamalarını ve okula gidememelerini ana sebep olarak belirtmişlerdir. Endişe duyanların 3'te 1'ine yakın oranı (% 28,0) ise çocuklarının Suriye'de öz vatanlarında büyümelerini istedikleri için endişe duydıklarını belirtmiştir.

Tablo 2: Göçmenlerin Yaşamak İstedikleri Ülke/ler ve Nedenleri

Neden orada yaşamak istediğine ilişkin görüşü		Şartlar El Verirse Yaşamak İsteddiği Ülke?			
		Suriye	Türkiye	Daha Gelişmiş Bir ülkede	Toplam
Akrabaları ve ailesinin bulunması	F	3	3	4	10
	%	4,6	6,6	28,5	8,0
	Genele oranı %	2,4	2,4	3,2	8,0
Aynı dini inanca sahip olunması	F	-	3	-	3
	%	-	6,7	-	2,4
	Genele oranı %	-	2,4	-	2,4
Güvenli bir ülke olunması	F	-	4	-	4
	%	-	8,9	-	3,2
	Genele oranı %	-	3,2	-	3,2
Hakların daha fazla olması nedeniyle	F	-	-	2	2
	%	-	-	14,3	1,6
	Genele oranı %	-	-	1,6	1,6
İş imkânları nedeniyle	F	5	3	1	9
	%	7,7	6,7	7,1	7,2
	Genele oranı %	4,0	2,4	0,8	7,2
Rahat bir ülkede yaşamak istemeleri	F	-	21	7	28
	%	-	46,7	50,0	22,6
	Genele oranı %	-	16,9	5,6	22,6
Türkiye'yi seviyor olmaları	F	-	8	-	8
	%	-	17,8	-	6,5
	Genele oranı %	-	6,5	-	6,5
Suriye'nin eski haline gelemeyeceğini düşünmeleri	F	-	3	-	3
	%	-	6,7	-	2,4
	Genele oranı %	-	2,4	-	2,4

Vatanlarında yaşamak istemeleri	F	57	-	-	57
	%	87,7	-	-	46,0
	Genele oranı %	46,1	-	-	46,0
Toplam	F	65	45	14	124
	%	100,0	100,0	100,0	100,0
	Genele oranı %	52,4	36,3	11,3	100,0

Katılımcıların yarısından fazlası (% 52,4) şartlar el verirse Suriye’de yaşama istediğini belirtmiştir. Şartlar el verirse % 36,3’ü Türkiye’yi tercih edeceğini, % 11,3’ü ise daha gelişmiş bir ülkeyi tercih edeceğini beyan etmiştir. Üçte birinden daha fazlası Türkiye’de kalmayı düşünmektedir. Bu durum bir kısım göçmenlerin yaşamlarının geri kalan kısmını Türkiye’de geçirmek istemeleriyle açıklanabilir. Suriye dışında başka bir ülkede yaşamayı düşünen katılımcıların nedenlerinden birisi savaşın biteceğine ve savaşın yaralarının sarılacağına olan inancın çok zayıf olmasıdır. Bu nedene rağmen şartlar düzelerse yarısından fazlası tekrar Suriye’ye dönmeyi düşünmektedir.

Araştırmaya katılanların yarısından fazlası Suriye’ye dönmek istediğini; Suriye’de yaşamak istediğini belirtenlerin büyük çoğunluğu (% 87,7) vatanlarında yaşamayı istedikleri için dönmek istediği cevabını vermişlerdir. Zorunlu göçmenlerin bazıları ülkelerindeki çatışmaların sona ermesini beklerken bazıları da çatışmalar devam ederken ülkelerine geri dönmeyi tercih etmektedir (Şirin-Öner, 2012b). Bir an önce şartların düzelmesi ve Suriye’ye dönme istekleri olan göçmenlerin durumu vatan özlemi ve bu özlemin altında yatan birçok sebeple açıklanabilir. Kendi vatanlarından başka bir ülkeye göç etmek demek insanların köklerini, kimliklerini, kültürlerini, tarihlerini, evlerini, yaşamlarını, unutmak demek değildir. Bu durumun Suriyeli göçmenler için de geçerli olduğu söylenebilir.

Türkiye’yi seçenlerin yarısına yakını (% 46,7) ve daha gelişmiş bir ülkeyi seçenlerin yarısı (% 50,0) tercih nedenini refah seviyesi yüksek ve rahat bir ülke olması olarak belirtmiştir. Bu bulgu gösteriyor ki Suriye dışında bir ülkede yaşamak isteyen Suriyeli göçmenlerin istedikleri ülkeyi seçerken seçtikleri ülkenin rahat olmasına ve refah seviyesinin

yüksek olmasına dikkat etmektedirler. Erkek katılımcıların Suriye’de yaşama isteme oranları % 47,2 iken, bu sayının kadın katılımcılarda % 53,5 olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca erkek katılımcıların % 37’si Türkiye’de yaşamayı isterken kadın katılımcıların ise % 27,9’u Türkiye’yi seçmiştir. Bu sayıyla kadınlarda kendi vatanlarına dönme isteğinin daha fazla olduğu, erkeklerde ise Türkiye’de kalma isteğinin kadınlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

3.3 Suriyeli Göçmenlerin Vatandaşlık Eğilimi

Katılımcıların üçte ikisinden fazlası (% 76,5) Türk/İye Cumhuriyeti vatandaşı olmak istemektedir. Suriyeli göçmenlerin % 16,7’si T.C. vatandaşı olmak istemediğini, % 6,8’i herhangi bir fikrinin olmadığını söylemiştir. Dolayısıyla Türkiye’nin orta ve uzun vadede ulusal ve uluslararası mevzuatı da dikkate alarak göçmenlerin kalıcı yerleşimleri ve vatandaşlığa ilişkin düzenlemeleri yapması yönünde şimdiden çalışmalar yapması gerekmekte olduğu düşünülmektedir.

Suriyeli göçmenlerin büyük çoğunluğunun vatandaş olma isteğinin nedenlerinin başında; güvence elde etmek istemeleri, belirsizlik durumlarının bitirilmesi, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının haklarından faydalanmak istemeleri ve Suriye’deki savaşın akıbetinin ne olacağını tahmin edememeleri gelmektedir. Aynı şekilde Suriyeli göçmenlerin şartlar el verirse % 36,3’ü Türkiye’yi tercih edeceğini söylemesine rağmen % 76,5’inin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak istemesi gelecek yaşamında Türkiye’de yaşamayı tercih etmese bile vatandaşlık haklarından faydalanmak gibi garantici bir tavır içerisine girdiklerini ifade edebiliriz.

Katılımcıların vatandaşlık eğilimleri cinsiyet ve eğitim değişkenine göre farklılık arz etmektedir. Cinsiyete göre Türk/İye vatandaşı olmak istemeleri durumuna bakıldığında, kadın katılımcıların % 69,8’i Türkiye vatandaşı olmak isterken erkeklerde ise bu oran % 79,8 olmuştur. Erkekler vatandaş olmayı kadınlara göre daha çok istemektedirler. Bu durum kadınların gelecekte Suriye’de yaşamayı isteme oranlarının daha yüksek, erkeklerin ise Türkiye’de yaşamayı istemelerinin oranlarının yüksek olma bulgusuyla örtüşmektedir. Ayrıca katılımcıların eğitim

seviyesi yükseldikçe Türkiye vatandaşı olma arzularının azaldığını söyleyebiliriz. Eğitim seviyesi yüksek bireyler ya kendi ülkelerini ya da batı ülkeleri gibi daha gelişmiş ülkeleri seçmektedirler. Yapılan birebir görüşmelerde katılımcıların Türkiye vatandaşlığının kendilerine batı vatandaşlığı gibi bir artışının olmayacağını veya kendi ülkelerine dönme avantajı gibi bir avantajının olmadığını dile getirmişlerdir. Ayrıca Suriye’yi tercih eden eğitim seviyesi yüksek bireyler Suriye’de kurulu düzenlerinin olması, eğitimleri ile bağlantılı iş olanaklarında çalıştıklarını ve Türk vatandaşlığını aldıklarında Suriye’deki gibi bir hayatlarının olmayacağını düşünmektedirler.

Araştırma grubunu vatandaşlık eğilimleri etnik kökene göre de farklılaşmaktadır. Kürt katılımcılar (% 85,0) Arap katılımcılara (% 69,0) göre vatandaş olmayı etnik kökene göre daha fazla arzulamaktadırlar. Kürtlerde oranın daha yüksek olmasının temel sebebi Suriye’de vatandaşlık haklarından Araplar kadar faydalanamıyor olmalarıdır. Suriye’de Kürtlerin birçoğunun yıllarca kimliksiz yaşamaları, vatandaşlık haklarından Araplar kadar faydalanmamaları ve Türkiye’de daha rahat ve temel haklardan Suriye’ye nazaran daha fazla faydalanacakları düşüncesi için vatandaş olma isteğini artırmaktadır. Görüşülen Kürt kökenli bir göçmenin kullandığı şu cümle durumu özetlemektedir: “Türkiye yeter ki beni vatandaşlığa alsın ömrüm boyunca bu devlet için bedava çalışmaya hazırım. Yeter ki çocuklarım haklardan faydalanarak ve insan gibi yaşasınlar”.

3.4 Suriyeli Göçmenlerin Geleceğe Bakışı

Suriyeli göçmenlerin geleceğe bakışları, savaşın ne zaman sona ereceğine yönelik tahminleri, gelecekte fırsatlarla karşılaşmayı düşünüp düşünmedikleri ve geleceğe umutla bakabilme durumlarıyla açıklanmaya çalışılacaktır.

Katılımcıların yarısına yakını (% 43,2) “sizce Suriye’deki savaş ne zaman sona erer” sorusuna, ‘Allah bilir’ cevabını vermiştir. Bunu sırasıyla % 19,7’si ‘hiç bitmez’ ve % 14,4’ü ‘5 yıl veya daha fazla sürer’ cevapları

takip etmektedir. ‘Allah bilir’ söylemi savaşın bitişi için uzak bir geleceğe işaret etmektedir. Ortaya çıkan bulguda araştırma grubunun savaşın geleceğine dair belirsizliğini koruduğu görülmektedir. Savaş ‘hiç bitmez’ diye düşünen Suriyelilerin oranının % 19,7 olması bazı Suriyeli göçmenlerin Suriye’nin düzeleceği ve savaşın biteceği umudunun tükendiğini göstermektedir.

Katılımcıların yarısından fazlası (% 55,3) “geleceği nasıl görüyorsunuz” sorusuna ise ‘iyi olacak’, % 15,2’si ‘kötü olacak’ ve % 18,2’si ‘fikrim yok’ cevabını vermiştir. Bu bulgu ile Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentisinin iyi yönde yüksek olduğu söylenebilir. Buna rağmen geleceği iyi görmeyenlerin oranı ve fikir beyan etmeyenlerin oranı da azımsanmayacak seviyededir. Bir kısmı geleceğe kötü bakarken bir kısmı belirsizlik yaşamaktadır.

Gelecek algısı, beklentisi sığınmacıların içinde bulunduğu koşullar göz önüne alındığında en hassas noktayı oluşturmaktadır. Ankete katılan Suriyeli göçmenlerin büyük çoğunluğu geleceğinin iyi olacağını düşünmektedir.

Geleceği nasıl görüyorsunuz sorusunu kadın katılımcıların % 51,2 ‘iyi olacak’ ve % 25,6’sı fikrim yok diye cevaplamıştır. Erkek katılımcıların ise % 57,3’ü ‘iyi olacak’ demiştir. Bu oran kadınlara oranla geleceğe daha iyi baktıklarını göstermektedir. Ayrıca erkeklerden ‘fikrim yok’ cevabını verenlerin oranı % 14,6 iken, bu rakam kadın katılımcılarda % 25,6 olmuştur. Bu bulgu gösteriyor ki kadın katılımcıların geleceğe bakışı erkeklere oranla daha belirsizdir. Dolayısıyla cinsiyet değişiminin geleceğe bakış üzerinde belirleyici bir etken olduğu söylenebilir.

Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğu (% 65,2) gelecekte iyi fırsatlar yakalayacağını düşünmektedir. % 27,2’si ‘kısmen’ cevabının verirken, % 7,6’sı ise gelecekte iyi fırsatlar yakalayamayacağını düşünmektedir. Katılımcıların ülkelerinde iç savaş devam ediyor ve çözüme dair gelişmelerin az olması nedeniyle yine de geleceğe dair beklentinin yüksek oluşu dikkat çekmektedir.

Tablo 3: Geleceğe Umutla Bakma Durumu ve Nedeni

Geleceğe Umutla Bakma Nedeni		Geleceğe Umutla Bakma Durumu		
		Evet	Hayır	Toplam
Bilmiyorum	F	4	-	4
	%	4,5	-	4,5
	Genele oranı %	3,8	-	3,8
Belirsizlik	F	-	2	2
	%	-	11,8	1,9
	Genele oranı %	-	1,9	1,9
Çocuklarım için	F	4	-	4
	%	4,5	-	3,8
	Genele oranı %	3,8	-	3,8
Ekonomik sebepler	F	3	2	5
	%	3,9	11,8	4,7
	Genele oranı %	2,8	1,9	4,7
Güvende olduğum için	F	3	-	3
	%	3,4	-	2,8
	Genele oranı %	2,8	-	2,8
Hayat gittikçe güzelleşiyor	F	6	-	6
	%	6,7	-	5,7
	Genele oranı %	5,7	-	5,7
Müslüman olduğum için	F	21	-	21
	%	23,6	-	19,8
	Genele oranı %	19,8	-	19,8
Savaş biteceği için	F	7	-	7
	%	7,9	-	6,6
	Genele oranı %	6,6	-	6,6
Savaş olduğu için	F	-	9	9
	%	-	52,9	8,5
	Genele oranı %	-	8,5	8,5
Sürekli kötüye gidiyor	F	-	3	3
	%	-	17,6	2,8
	Genele oranı %	-	2,8	2,8
Türkiye'de yaşayacağım için	F	15	-	15
	%	16,9	-	14,2
	Genele oranı %	14,2	-	14,2
Umutsuz yaşanamaz	F	24	-	24
	%	27,0	-	22,6
	Genele oranı %	22,6	-	22,6
Toplam	F	89	17	106
	%	100,0	100,0	100,0
	Genele oranı %	84,0	16,0	100,0

Araştırmaya katılanların % 67,4'ü geleceğe umutla baktığını, % 12,9'u geleceğe umutla bakmadığını, % 19,7'si geleceğe kısmen umutla baktığını belirtmişlerdir. Geleceğe umutla bakanların % 23,6'sı Müslüman olduğu için her zaman umut taşıması gerektiği ve Allah'tan umudu kesmeyecekleri için, % 27'si ise umutsuz yaşanamayacağını ve umudunun olmadığı zaman yaşamının hiçbir anlam ifade etmediğini düşündükleri için geleceğe umutla baktıklarını ifade etmişlerdir. Geleceğe kısmen umutlu bakanların ise belirsizliklerini koruduğunu ve geleceğin daha iyiye gitmesiyle umut düzeylerinin artacağı söylenebilir.

Geleceğe umutla bakmayanların yarısından fazlası (% 52,9) savaştan dolayı umutsuz olduğunu söylemiştir. Savaş bireylerin ekonomi gibi maddi hayatlarına müdahale ettiği gibi umut düzeyleri gibi manevi hayatlarına da müdahale etmektedir. Suriyeli göçmenlerin geleceğe yönelik umut düzeylerinin yüksek olduğu ve Suriye'deki savaşın bitmesiyle umut düzeyinin yükselebileceği söylenebilir.

Sonuç

Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen araştırmanın amacı, Türkiye'ye ve özel olarak Mardin iline yerleşmek amacıyla göç eden Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentilerini araştırmaktır. Bu bağlamda Mardin ilinde yaşayan Suriyeli göçmenlerin beklenti durumları ve yaşamak istedikleri ülkeler, göçmenlerin geleceğe bakışı ve vatandaşlık eğilimlerinin araştırılması da bu araştırma kapsamında yer almıştır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu Türkiye'ye gelmeden önceki beklentisini 'eğitim, sağlık gibi temel insani ihtiyaçlarımızın karşılanması' olduğunu ve yarısına yakınının beklentilerin 'kısmen' karşılandığı tespit edilmiştir. Suriyeli göçmenlerin beklentilerinin tam olarak karşılanmadığı ve hala bir beklenti içinde oldukları söylenebilir.

Vatandaşlık eğiliminin cinsiyet, eğitim düzeyi ve etnik kökene göre farklılaştığı söylenebilir. Katılımcıların üçte ikisinden fazlasının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak istediği, erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla vatandaş olmayı daha fazla arzuladıkları ve katılımcılar

arasında eğitim seviyesi yükseldikçe Türkiye vatandaşı olma arzusunda azalma olduğu, eğitim seviyesi yüksek bireylerin ya kendi ülkelerini ya da batı ülkeleri gibi daha gelişmiş ülkeleri seçtikleri tespit edilmiştir. Türkiye devlet olarak, göç eden eğitimli ve vasıflı Suriyeli beyin göçüne önem vermesi gerekmektedir. Ayrıca bu tür göçmenlere daha fazla haklar tanınmasıyla var olan göçün bir kısmını lehine çevirebileceği düşünülmektedir.

Ayrıca Kürt katılımcıların Arap katılımcılara oranla vatandaş olmayı daha fazla istedikleri ortaya çıkmıştır. Kürtlerde oranın daha yüksek olmasının temel sebebi Suriye’de vatandaşlık haklarından Araplar kadar faydalanamıyor olmalarıdır. Suriyeli göçmenlerin büyük çoğunluğunun vatandaş olma isteğinin nedenlerine baktığımızda; güvence elde etmek istemeleri, belirsizlik durumlarının bitirilmesi, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının haklarından faydalanmak istemeleri ve Suriye’deki savaşın akıbetinin ne olacağını tahmin edememeleri gelmektedir.

Araştırma grubunun savaşın geleceğine dair belirsizliğini koruduğu görülmektedir. Aynı şekilde araştırmanın sonuçları bazı Suriyeli göçmenlerin Suriye’nin düzeleceği ve savaşın biteceği umudunun tükendiğini göstermektedir.

Katılımcıların yarısına yakını şartlar el verirse Suriye’de yaşama istediğini ve kadınlarda bu oranın erkeklere oranla daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Suriye’de yaşamak istediğini belirtenlerin büyük çoğunluğu kendi öz vatanlarında yaşamayı istedikleri için Suriye’ye dönmek istediği tespit edilmiştir. Suriyeli göçmenlerin birçoğunun vatan özlemi yaşadıkları ve geleceği Suriye’de geçirmek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların yarısından fazlası geleceği ‘iyi’ gördüğü, erkek katılımcıların kadınlara oranla geleceğe daha iyi baktıkları ve kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla geleceğe bakışında belirsizliklerin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla cinsiyet değişiminin geleceğe bakış üzerinde belirleyici bir etken olduğu söylenebilir.

Katılımcıların büyük çoğunluğunun geleceğe umutla baktığını, geleceğe umutla bakanların bir kısmının umutsuz yaşanamayacağını ve

umudunun olmadığı zaman yaşamının hiçbir anlam ifade etmediğini düşündükleri için geleceğe umutla baktıkları bulgusu tespit edilmiştir. Geleceğe umutla bakmayanların yarısından fazlası savaştan dolayı umutsuz olduğunu söylemiştir. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğu gelecekte iyi fırsatlar yakalayacağı tespit edilmiştir.

Bu araştırmada Suriyeli göçmenlerin dörtte biri Türkiye hükümetinden geleceğe yönelik hiçbir beklentisinin olmadığı; geri kalan kısmının ise maddi yardım, Türkiye’deki statülerinin belirlenmesi ve belirsizliklerinin bir an önce bitirilmesini talep ettiği sonucu çıkarılmıştır. Türkiye’nin Suriyelilere misafirlik statüsü vermesi ve bu statünün beraberinde belirsizlikler ve haklara ulaşamamayı getirmektedir. Bu açıdan Suriyeli göçmenlerin çalışma hakkı, güvenlik, eğitim, iyi bir hayat ve sağlık gibi temel insani ihtiyaçları talep eden bir durumda oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak; araştırma katılan Suriyeli göçmenlerin göç etmesine neden olan faktörlerin başında can güvenliği endişesi ve ekonomik sıkıntılarının geldiği, Türkiye’yi göç ülkesi olarak seçmelerindeki en önemli faktörler ise, Türkiye’yi ‘güvenli’ bulmaları ve Türkiye’nin yaşadıkları yere coğrafi açıdan yakın olmasıdır. Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri tam olarak karşılanmadığı ve hala beklenti içinde oldukları, Suriye’deki savaşın geleceğine dair belirsizliğin korunduğu ve birçok göçmen için kendi öz vatanlarının vazgeçilmez olduğu söylenebilir. Ayrıca Suriyeli göçmenlerin geleceğe umutla bakma, gelecekte iyi fırsatlar yakalayacaklarını düşünme ve geleceğe bakışının iyi olması sonuçları gösteriyor ki Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri yüksek ve olumludur.

Kaynakça

- AFAD. (2013, Eylül 26). *Barınma merkezlerinde son durum*. (Ekim 15, 2013 tarihinde T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı: <https://www.afad.gov.tr/TR/IcerikDetay1.aspx?IcerikID=848&ID=16> adresinden alındı.)
- Aziz, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Beter, Ö. (2006). *Sınırlar Ötesi Umutlar: Mülteci Çocuklar*, Ankara, Sabev Yayınları.
- Castles, S., & Miller, M.J. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. Çeviren: Bal, B.U. & Akbulut, İ. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Chambers, I. (2005). *Göç, kültür, kimlik*. Çeviren: İ. Türkmen & M. Beşikçi. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çetin, İ. (2007). Çokkültürlülük, etnisite ve dil: Midyat araştırması örneği. Özcoşar, İ. (ed.) içinde, *Makalelerle Mardin III eğitim- kültür- edebiyat*, 263-270. İstanbul.
- Çetin, A. & Uzman, N. (2013). Sığınmacılar çerçevesinde Suriye-Türkiye ilişkilerine bir bakış. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi*. 1(1), 3-18.
- Çoban-İçağasıoğlu, A. (2011). Göçmen ailelerin uyum süreci: Kaynaklar ve engeller. Y. Özkan (eds.) içinde, *Sosyal dışlanma ve aile: Sosyal hizmet müdahalelerinde güçlendirme yaklaşımı*, 107-122. Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Deniz, O. & Etlan, E. (2009). Kırdan kente göç ve göçmenlerin uyum süreci üzerine bir çalışma: Van örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 6(2), 472-498.
- Güven, S. (1996). *Uluslararası işçi göçünün sosyal politika sorunları*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.
- IOM. (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Çiçekli, B. (ed.), Cenevre: IOM.

- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükkaraca, N. (2001). *Göç ve çalışan çocuklar: Diyarbakır'da çalışan çocuklar*. Sosyal Hizmet Sempozyumu. 20-22 Ekim Diyarbakır, Ocak-Şubat-Mart 2001.
- Lee, Everett S. (1969). "A Theory Of Migration", Migration, ed. J.A. Jackson, Cambridge University Press, London, S. 282-297
- Neuman, W. L. (2009). *Toplumsal araştırma yöntemleri*. Cilt: I. Çeviren: Özge, S. İstanbul: Yayınodası Yayınları
- Özmen, N. (2012). *Çokkültürlü toplumda sosyal entegrasyon ve din*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Poyraz-Tacoğlu, T., Arıkan, G., & Sağır, A. (2012). Boşnak Göçmenlerde göç ve kültürel kimlik ilişkisi: Fevziye köyü örneği. *Turkish Studies*. 7(1), 941-965.
- Sarı, E. (2010). *Kültür, kimlik, politika: Mardin'de kültürlerarasılık*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şenol-Sert, D. (2012). Uluslararası göç yazınında bütünlüyci bir kurama doğru. S. G. Ihlamur-Öner, & N. A. Şirin-Öner (der.) içinde, *Küreselleşme çağında göç: Kavramlar, tartışmalar*, 29-47. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Taşçı, F. (2009). Bir sosyal politika sorunu olarak göç. *Kamu-İş*. 10(4), 177-204.
- Tatlılıoğlu, D. (2012). *Göç sosyolojisi açısından hicret*. İstanbul: Asitan Yayıncılık.
- TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. (2012). *Ülkemize sığınan Suriye vatandaşlarının barındıkları çadırkentler hakkında inceleme raporu*. (Haziran 22, 2013 tarihinde http://www.amnesty.org.tr/ai/system/files/TBMM_İHK_rapor.pdf adresinden alındı).
- Yalçın, C. (2004). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Abstract: -Future Expectations of The Syrian Immigrants: A Case Study of Mardin - In the study, the author tries to build a connection between future expectations of the immigrants and the Syrian migration that has been occurring since 2011 are examined in theoretical terms. Starting from this connection; future expectations, socio-demographic and socio-economic qualities of the Syrian immigrants are tried to be understood and analyzed within the scope of the study. The study is an applied field study conducted in Mardin province with quantitative research method. The field study was performed between the dates of August, 2013 and January, 2014. A sample group of 132 subjects was reached for the application of the questionnaire. It can also be pointed that the expectations of the Syrian immigrants who participated in the study are not fully fulfilled and that they are still in expectation; there is still an uncertainty about the future of the war in Syria and that for most of the immigrants, their homeland is indispensable. Moreover, it can be said that the future expectations of the Syrian immigrants are high and positive, depending on the results showing that they are hopeful for their future and they believe they will get good opportunities in the future.

Key words: Syrian migration, Emigrant, Future expectations, Mardin